כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה מג.

הני אין צורת דרקון לא אלא פשיטא במוצא וכדתנן המוצא כלים ועליהם צורת חמה רישא וסיפא במוצא ומציעתא בעושה אמר אביי אין רישא וסיפא במוצא ומציעתא בעושה רבא אמר כולה במוצא ומציעתא רבי יהודה היא דתניא [6]רבי יהודה מוסיף אף דמות מניקה וסר אפים מניקה על שם חוה שמניקה כל העולם כולו סר אפים על שם יוסף שסר ומפים את כל העולם כולו והוא דנקיט גריוא וקא כייל והיא דנקטא בן וקא מניקה: תנו רבנן [7]איזהו צורת דרקון פירש רשב"א [8]כל שיש לו ציצין בין פרקיו מחוי רבי אסי [9]בין פרקי צואר אמר ר' חמא ברבי חנינא הלכה כר"ש בן אלעזר אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי פעם אחת הייתי מהלך אחר ר' אלעזר הקפר בריבי בדרך ומצא שם טבעת ועליה צורת דרקון ומצא עובר כוכבים קטן ולא אמר לו כלום מצא עובד כוכבים גדול ואמר לו בטלה ולא בטלה סטרו ובטלה ש"מ תלת ש"מ [10]עובר כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבירו וש"מ [11]יודע בטיב של עבודת כוכבים ומשמשיה מבטל ושאינו יודע בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה אינו מבטל וש"מ [12]עובד כוכבים מבטל בעל כרחו מגדף בה רבי חנינא ולית ליה לרבי אלעזר הקפר בריבי הא [13]דתנן [14]המצייל מן הארי ומן הדוב ומן הנמר ומן הגיים ומן הנהר [15]ומזוטו של ים ומשלוליתו של נהר [16]והמוצא בסרטיא ופלטיא גדולה ובכל מקום שהרבים מצוין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן אמר אביי נהי דמינה מייאש מאיסורא מי מייאש מימר אמר אי עובד כוכבים משכח לה מפלח פלח לה אי ישראל משכח לה איידי דדמיה יקרין מזבין לה לעובד כוכבים ופלח לה: תנן התם [17]דמות צורות לבנות היה לו לר"ג בעלייתו בטבלא בכותל שבהן מראה את ההדיוטות ואומר להן כזה ראיתם או כזה ראיתם ומי שרי והכתיב [18]לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמשי המשמשים לפני אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן כדתניא [19]לא יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם חצר תבנית עזרה שולחן תבנית שולחן מנורה תבנית מנורה אבל הוא עושה של ה' ושל ו' ושל ח' ושל ז' לא יעשה אפילו של שאר מיני מתכות רבי יוסי בר יהודה אומר אף של עץ לא יעשה כדרך שעשו בית חשמונאי אמרו לו [20]משם ראיה [21]שפודין בר בזל היו [22] וחופין בבעץ העשירו עשאום של כסף חזרו [23]והעשירו עשאום של זהב ושמשין שאי אפשר לעשות כמותן מי שרי והתניא [24]לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמשי המשמשים לפני במרום אמר אביי לא

תעשון אתי [25] אתיא אליבא דכולי עלמא ואפילו אליבא דרבא דאמרי מתני' דלעיל כולה במולא ולדידיה לא מידוק מיניה דעשיית אדם מותרת דודאי אסורה היא וכן משמע דקאמר טבעת שמותמה שוקע אסור לאתוס בה ומסקנתא היינו בפרלוף אדם דאין רגילין לאתוס בצורת כוכבים ומזלות וכן הלכה דפרלוף אדם אסור לאתוס ואסור לעשות ומיהו אותם צורות אדם שלובשים בגדים וכן ברקמה מותרין כיון שאין להם פרלוף שלם אלא אחי פרלוף[26]:

לא

הני אין. שמשין שבמרום. אבל צורת דרקון דאינה במרום שריוה: **מניקה.** אשה מניקה בן: **סר אפים.** [5] סער ועשה שר: **והפים אם כל העולם.** כשני רעבון. והפים כמו והפים דעמו. אלמא פרלוף אדם לרבי יהודה אסור: **והוא דנקט גריוא וקא כייל.** [6] אסור על שם יוסף אבל פרלוף אדם גרידא שרי כהנאה: **ציצין.** תרגום של סנפיר[7]. לשון אחר כמו שערות: **פרקיו.** חליזותיו: **הלכה כר"ש.** שאם אין לו ציצין מותר: **בריבי.** כלומר אדם גדול וכן קורין לו בכינוי: **מצא טבעת.** ולא הגביהה עד שבטלה העובד כוכבים: **סטרו.** הכהו על הלחי: **זוטו של יס.** לשון יס המוזר לאמוריו עבר וחמם עשרה פרסאות ושוטף כל מה שמולא בדרך מזרחו וכן עושה בכל יום: **שלולית.** כשהגיר גדל ויולא על גדותיו ופושט: **מתייאשין מהן.** וכיון דאיאש עובד כוכבים בטלה מדעתיה דלא למפלחה ותו לא צריך לבטולה: **מאיסורא מי מייאש.** עדיין העובד כוכבים שאינכה קורלא לה עבודת כוכבים דמימר אמר וכו': **דמות צורות לבנות** גרסינן: **כזה ראיתם.** כדי לבדקן אם יהיו דבריהם מכוונים: **לא תעשון כדמות שמשי.** הכא לא גרסינן במרום: **שאפשר לעשות כמותן.** ממש כגון שמשין של מטה תגר ואולם והיכל ומנורה אבל שמשין של מעלה שאי אפשר לעשות כמותן ממש אלא שייר דוגמתן מותר: **בית תבניית היכל.** בארכו ורחבו ולומו ושיעור מדת פתחו אבל אם נשתנה במקצת מותר: **אבל עושה.** מנורה של חמש נרות ושל שבע ושל שמונה שאינן דומין לשל מקדש. ושל שבעה לא יעשה שהיא כשל מקדש ואפילו של שאר מיני מתכות שאף היא אע"פ שאינה של זהב כשרה במקדש כדילפי' בהקומץ רבה (מנחות דף כח:) מכלל ופרט וכלל אבל של עץ שרי דאינה כשרה במקדש דהפרטו מפורש מתכת: **רבי יוסי בר יהודה אמר אף של עץ לא יעשה.** שאף היא כשרה במקדש: ומלכות בית חשמונאי עשאוה במקדש של עץ לאחר שטימאו יונים את היהיכל ונטלו כל כליו וגנבה יד בית חשמונאי ונלחום. דרבי יוסי בר יהודה דריש ליה בריבוי ומעוטי ועשית מנורת[8] ריבה זהב טהור מיעט מקשה מיעשה המנורה חוץ וריבה כל מילי ומיעט חרס: **בבעץ.** כדילי: **המשמשין לפני במרום.** אלמא שמשין עליונים קאמר: אדעבה

רשב"ם גרים בר אפם. כלומר אמרו לו עיין ותדקדק מי אפם תבואה וכן נמצא הרבה סר [9](לשון סר) סביעא (חולין יח.) סייר נכסי (שם דף קה.): **הלכה** בר"ש בן אלעזר. פי' רשב"ם ואפילו אי משמתת תנא דפליג: **ש"מ** עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבירו. מימה אמאי לא נקט נמי ש"מ ישראל אינו מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים דאי משום דמשנה היא לקמן פרק רבי ישמעאל (דף נב:) הא דעובד כוכבים מבטל נמי מתני' היא ויש לומר משום דפשיטא ליה לא איצטריך לאשמועינן דהא לקמן גבי מתני' נמי פריך פשיטא והוצרך להעמידה שיש לו בה שותפות ואפ"ה אין כאן רבותא אלא מן הדין ישראל הוא דאינו מבטל אבל עובד כוכבים מבטל אף על גב דאית ליה[10] שותפות וקמשמע לן דישראל אדעתא דעובד כוכבים פלח אבל ישראל אחר שאין לו בה שותפות בלי פשיטא לן דאינו מבטל ולכך פשיטא כאן דלא היה לו שותפות: **ולית** ליה[11] (המציל) בו'. וא"ת תקשה ליה אמתני' דקתני מתני' מצא מבנים יד וכו' הרי אלו אסורין ורמינהי המגיל כו' וי"ל דמתני' איכא לשנויי דמצא במקום שאין רגיש מלויין אבל הכא בעובדא[12] דבריבי קתני שהיה מהלך בדרך:

איידי דדמיה יקרים מזבין לה לעובד כוכבים. והא דאמרי' לקמן (דף נג.) מכרה או משכנה (לגוכרי) [לגוכרי] ישראל מותרת משום דבטלה וקא מפרש[13] הה"ה כשאינו גוכרי נמי מדפריך עלה מהאיא דהלוקח גרוטאות ולא קאמר לאיידי דדמיה יקרים מזבין לה לעובד כוכבים וי"ל דשאני הכא דאיכא תרי ספיקי לאיסורא שמא עובד כוכבים ימלאנה ויעבדנה ואף אם ימלאנה ישראל שמא איידי דדמיה כו' אבל התם ליכא אלא חדא ספיקא דהא קיימא היא ביד ישראל ולהכי ודאי מבטל לה:

אכסדרה תבנית אולם. שהאולם היה פרוץ כמלואו גרות מזרחית וה"ג אמרינן בלא יחפור (נ"ג דף כה:) עולם לאכסדרה הוא דומה ורוח לפונית אינה מסוכנת ומ"מ קרי ליה פתח האולם בהרבה מקומות בתלמוד כמו פתח המשכן שהיה פרוץ כמלואו לרוח מזרחית וקרי ליה פתח בספוק: **לא** תעשון אתי (1). מימה כיון דפרלוף אדם לחודיה אסור אמאי אצטריך לאסור דמות שמשים שבמרום וי"ל דודאי ליכא למעלה שום מלאך ושרף ואופן וכרוב כדמות אדם ממש דה"ג אמרינן בפ"ק דחגיגה (דף טו.) דליכא עורף וא"ת כיון דפרלוף אדם לחודיה אסור אמאי אצטריך לאסור דמות מרבעה פנים בהדדי תיפוק ליה דאיכא דמות אדם וי"ל לחייב אף כשמצא פרלוף אדם והשליס לד' פנים אי נמי לעבור בשני לאוין ויש לדקדק מדלא קאמר אלא ש"מ דדרשא דלא דומה אסור אלא אם כן מעשה אדם בלבד ולא אמרינן דאם אינו עובד כוכבים אלא אדם בלבד אינו אסור אלא אם כן מעשה אדם ובהמה ולבנה ודרקון הוא דאסור הא המוצא צורת אדם מותר ופריקי תרי פירוקי. חד רישא וסיפא במוצא ומציעתא בעושה וכדרב הונא דבבעינן למיסר לקמן דבא רבא ואוקימנהו כולהי במוצא ורבי יהודה היא ומציעתא דאסר מרצוף אדם רבי יהודה לטעמיה דחניא רבי יהודה מוסיף אף דמות מניקה וסרפס ומפרשינן מניקה שעושין אותה כמין אשה מחזקת בן ומניקתו והיא זו כמו חוה שהיתה אם כל חי סרפס בלומר מושל ומכלכל כל העולם צורת איש כיוסף שהיה שר מפים והוא דנקיט גריוא בידיה. דרקון לשון יון הוא: **ת"ר** איזו היא צורת דרקון פי' ר' שמעון בן אלעזר כל שיש לו ציצין בין פרקיו בין פרקי צוארו א"ר חמא בר חנינא הלכתא כר' שמעון בן אלעזר. א"ר יהושע בן לוי פעם אחת הייתי מהלך אחר ר' אלעזר הקפר בריבי ומצא טבעת בדרך ועליה צורת דרקון ולא הגביהה עבר עובד כוכבים קטן ולא אמר כלום עבר עובד כוכבים גדול אמר לו בטלה ולא קבל ממנו סטרו ובטלה ש"מ תלת ש"מ עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבריו ש"מ עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים בעל כרחו וש"מ והני מילי גדול שיודע בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה הוא שמבטל. מגדף בה רבי חנינא לית ליה לרבי אלעזר הקפר בריבי הא דתנן המוצא בסרטיא ובפלטיא ובכל מקום שהרבים מצוין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן. אמר אביי נהי דמינה מייאש מאיסורא מי מייאש וכו': **תנן** התם בראש השנה

כו א ב טוס"ע י"ד סי' קמא סעיף נ:
כז ג ד ה מיי' פ"ח מהלכות עבודת כוכבים הלכה ט סמג עשין כג טוש"ע י"ד סי' קמו סעיף ה:
כח ו מיי' פ"ו מהלכות גזלה ואבידה הלי' כ סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סימן רנו סעיף ז:
כט ז מיי' שם פי"ח הלכה ז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף נ:
ל ח מיי' פ"ז מהלכות מת המתיה הלכה י טוש"ע י"ד סימן קמא סעיף ח:
ט [מיי' שם פ"ח הל"י"ח]:
י [מיי' שם הל"י"ט]:

הגהות הב"ח

(א) גמרא ומתוספין נעקר: (ב) רש"י ד"ה סר אפים סר שנעשה שר: (ג) ד"ה והוא יכי וקא כייל על שם כל"ל ומיהא אסור נמחק: (ד) תוס' ד"ה מ"מ וכו' דאית ליה בה שותפות וכו' פשיטא ליה כאן דלא היה לו בה שותפות: (ה) ד"ה ולית וכו' דבעבדא דר"א הקפר בריבי קתני: (ו) ד"ה לא אידי וכו' וקא מפרש ד"ל דה"ה: (ז) ד"ה לא תעשון אתי תימה לא תעשון אותי תימה כיון וכו' דליכא בהו שרף: (ח) בא"ד דדרשה דלא תעשון אתי לא תעשון אותי תמיה אליבא דכולה במולא דלדידיה נמי לא תיתוק:

מוסף רש"י

ובכל מקום שהרבים בו'. ואפילו דבר שיש בו סימן (ב"מ כד.). **תבנית היכל.** למדת אורך ורוחב ויקומה שתהא דומה לו בשלשתן (מנחות כח:). **אכסדרא.** אין לה מחיצה רביעית, וכן אולם (שם). **תבנית אולם.** שהיה רוחבו עשרים ואמה כדאמרינן בשמעתא קמייתא דערוכין (שם). **אבל עושה.** כולה מנורה של חמשה לו שבה קנים לו של שמנה, דאינו דומה למנורת מקדש שבה היה שבעה קנים (שם). אפילו של שאר מיני מתכות. שאינו זהב, משום דדומה לשל מקדש שאף הוא כשר בשאר מיני מתכות (שם) שמיעלא בהן כשרה לפנים כדתניא עשיתי מנורה כלל, והב טהור פרט, מקשה מיעשה חוץ וכלל, מה הפרט מפורט של מתכת (ר"ה כד:). אף של עץ לא יעשה. שהרי הוא כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי (מנחות כח:) שטיחא בה כשרה לפנים כדתניא עשיתי מנורה כלל, והב טהור פרט, מקשה מיעשה חוץ וכלל, מה הפרט מפורט של מתכת אף כל של מתכת (ר"ה כד:). אף של עץ לא יעשה. שהרי הוא כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי (מנחות כח:) שטיחא בה כשרה לפנים, דרי' יוסי בר' יהודה דריש ליה לקרא ברבוי ומעוטי, מאי רבי רבי כל מילי ומאי מיעטו מיעטו חרס, והכי מפרש לה בגמרא (ר"ה שם). **כדרך שעשו בית חשמונאי.** כשנגרה ידם על היונים והוציאום מירושלים ושיהרו את המקדש וטיו עניים ולא יכלו לעשותה של זהב (שם). **בבעץ.** שמיע"ר בלע"ז (שם).

עין משפט נר מצוה

כא [מיי' פ"ח מהלכות עבודת כוכבים הלכה ט סמג עשין כג טוש"ע י"ד סי' קמא סעיף נ:]
כב ג ד ה מיי' פ"ח מהלכות עבודת כוכבים הלכה ט סמג עשין כג טוש"ע י"ד סי' קמו סעיף ה:
כג ו מיי' פ"ו מהלכות גזלה ואבידה הלי' כ סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סימן רנו סעיף ז:
כד ז מיי' שם פי"ח הלכה ז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף נ:
כה ח מיי' פ"ז מהלכות מת המתיה הלכה י טוש"ע י"ד סימן קמא סעיף ח:
כו [מיי' שם פ"ח הל"י"ח]:
כז [מיי' שם הל"י"ט]:

תורה אור השלם

1. לא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם:

שמות כ יט

רבינו חננאל

שמשיי ומציעתא אי אפשר לאוקמה במוצא דקתני כל הפרצופות מותרין חוץ מפרצוף אדם וכבר שנינו כי המוצא צורת חמה ולבנה ודרקון הוא דאסור הא המוצא צורת אדם מותר ופריקי תרי פירוקי. חד רישא וסיפא במוצא ומציעתא בעושה וכדרב הונא דבבעינן למיסר לקמן דבא רבא ואוקימנהו כולהי במוצא ורבי יהודה היא ומציעתא דאסר מרצוף אדם רבי יהודה לטעמיה דחניא רבי יהודה מוסיף אף דמות מניקה וסרפס ומפרשינן מניקה שעושין אותה כמין אשה מחזקת בן ומניקתו והיא זו כמו חוה שהיתה אם כל חי סרפס בלומר מושל ומכלכל כל העולם צורת איש כיוסף שהיה שר מפים והוא דנקיט גריוא בידיה. דרקון לשון יון הוא: **ת"ר** איזו היא צורת דרקון פי' ר' שמעון בן אלעזר כל שיש לו ציצין בין פרקיו בין פרקי צוארו א"ר חמא בר חנינא הלכתא כר' שמעון בן אלעזר. א"ר יהושע בן לוי פעם אחת הייתי מהלך אחר ר' אלעזר הקפר בריבי ומצא טבעת בדרך ועליה צורת דרקון ולא הגביהה עבר עובד כוכבים קטן ולא אמר כלום עבר עובד כוכבים גדול אמר לו בטלה ולא קבל ממנו סטרו ובטלה ש"מ תלת ש"מ עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבריו ש"מ עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים בעל כרחו וש"מ והני מילי גדול שיודע בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה הוא שמבטל. מגדף בה רבי חנינא לית ליה לרבי אלעזר הקפר בריבי הא דתנן המוצא בסרטיא ובפלטיא ובכל מקום שהרבים מצוין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן. אמר אביי נהי דמינה מייאש מאיסורא מי מייאש וכו': **תנן** התם בראש השנה

דמות צורות לבנות היו לרבן גמליאל בעלייתו כו' פי' לבנות צורת לבנה גדולה ופחותה ממנו. ומקשינן ומי שרי והכתיב לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמשין שמשמשין לפני. ומריק אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותם כדתניא לא יעשה אדם בית דמות היכל מ' אמה ארכו וכ' אמה רחבו אכסדרה תבנית אולם כו' אבל שמשין כגון חמה ולבנה וכיוצא בהן שא"א לו לאדם לעשות כמותן לא אסרה תורה ומקשינן אינו והתניא לא תעשון אתי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com